

Kasvivärjäys

Kesäkuussa alkaa olla monien kasvivärjäyksessä käytettävien kasvien paras keruu-aika. Ja tässä vaiheessa viimeistään on hyvä tutustua aiheeseen ja valmistautua loppukesän keruuseen. Värjämiseen voi käyttää vaikkapa koiranputkea, koivunlehteä, nokkosta tai pajua. Värien lopputulokseen vaikuttaa keruu-aika. Alkukesällä värit ovat helempiä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
					—	—					

————— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- ohjeiden seuraaminen

Toiminnan kesto:

1+1 h

Kustannukset:

€ **€€** €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Värjättävää luonnonmateriaalia esim. villalankaa, puuvillakangasta
- Lämpömittari 1-100°C
- Värjäyskasveja
- Vettä, isoja kattiloita, alunaa, vaaka

Työohje:

1. Lankoja värjätessä kerät on hyvä purkaa vyyhdeille ja purettaa alunalla etukäteen. Alunaa tulee liemeen 15% langan painosta, vettä 25litraa per lankakilo. Liota aluna pieneen määrään lämmintä vettä ja sekoita sitten kattilan vetaan. Kostuta langat puhtaassa vedessä ja sitten laita ne alunaveteen. Nosta lämpötila 60°C asteeseen ja pidä siinä tunti.
2. Tunnin kuluttua anna lankojen jäähtyä kattilassa. Ripusta ne sitten kuivumaan tai värjää heti.
3. Keitä värjäysliemi tuoreista tai kuivista kasveista ensin ohjeen mukaan ja siivilöi se. Esimerkiksi iso muovikassallinen koiranputkea riittää 400g langan värjäämiseen. Keitä koiranputkea 1h, vettä saa olla juuri sen verran, että kasvit peittyvät.
4. Laita kosteat langat väriliemeen. Lientä on hyvä olla 30l / lankakilo, jotta väri on tasainen. Lisää tarvittaessa vettä.
5. Kuumenna liemi 80°C asteeseen. Anna lankojen olla väriliemessä tunti.
6. Huuhtelee langat huolellisesti. Lisää viimeiseen huuhteluveteen loraus etikkaa, jotta langan suomut menevät kiinni.

Ohjaajalle:

- Kasvivärjäyksestä on olemassa lukuisia ohjeita ja reseptejä kirjoissa ja Internetissä. Tässä on yksi hyvä perusohje, jonka avulla pääsee alkuun. <http://variherkkuja.wordpress.com>
- Lämpötilan mittaamiseen voi käyttää esimerkiksi paistimittaria.
- Ylemmässä kuvassa on toisessa kattilassa värimorsinkoa, josta saa sinistä, ja toisessa puretuksessa olevia lankoja. Alemmassa kuvassa on koiranputki, josta saadaan vaaleaa, vihertävänkeltaista väriä.

Huosiain

Huosiain on vanhanajan patasuti. Ennen ”patapataa” kattilat jynssättin tuohella puhtaaksi. Tuohi ei naarmuta kattilan pohjaa ja tulee puhdasta. Ripusta huosiain kuivumaan käytön jälkeen niin se on pitkäikäinen.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
					———						

————— Milloin mahdollista? ——— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

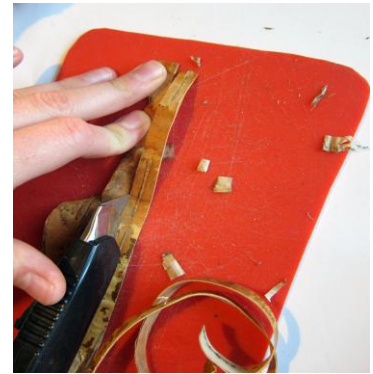
- mattoveitsen käyttäminen, solmiminen

Toiminnan kesto:

1 h

Kustannukset:

€ **€€** €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun tuohta noin 20x20cm pala yhteen huosiaimeen
- Vahvaa sidontalankaa esim. ohut kalalanka, haukisiimaa eli pellavanarua
- Mattoveitsi, leikkuualusta, metalliviivain

Työohje:

1. Leikkaa tuohesta sentin paksuisia suikaleita jotka ovat vähintään 15cm pitkiä.
2. Tee suikaleista viiden kappaleen nippu niin, että tuohet ovat samoin päin. Sido vahvalla langalla keskeltä kiinni.
3. Sido vastakkaiseen suuntaan lisää tuohia muutama kerrallaan niin, että nipussa on haluttu määrä, tuohisuikaleita, noin 20 kpl.
4. Sido haukisiimalla tai kalalangalla koko nippu vielä keskeltä tiukasti kiinni ja tee langanpäistä ripustin.
5. Laita nippu kiehuvaan veteen jotta tuohi käpristyy. Nosta se vedestä ja irrota kerroksittain käpristyneet suikaleet toisistaan. Upota kiehuvaan veteen vielä toisen kerran.

Ohjaajalle:

- Suikaleiden leikkaaminen onnistuu helpoiten käyttämällä metalliviivainta mattoveitsen ohjurina.

Muuta:

- Lisää tuohituotteita <http://www3.jkl.fi/ksmuseum/paivaeilisessa/paja/pajat/pajavir/tee.html>
- Ohje huosiaimeen Sari Saarikosken kirjassa Kaislakraansista heinähelmeen.

Saunavihta tai vasta

Mitä olisi suomalainen suvi ilman saunaa ja vihdantuoksua? Tuoksun saa myös tuomalla koivunoksia löylyhuoneeseen, mutta vihtomiseen tarvitaan jo isompi nippu. Alkukesän lehdet ovat vielä pehmoisia ja vihtakin on lempeä. Perimätiedon mukaan uuden kuun 7.-9. päivä tehdyissä vihdoissa kestää lehdet parhaiten. Tee vihtoja vaikka talven varalle pakastimeen!

Pixmac

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
				—							
				—							

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- sormivahvuus

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun oksia (noin 40cm pituisia)
- Oksasakset tai terävä puukko

Työohje:

1. Selvitä, mistä saa kerära koivunoksia ja kysy lupa metsänomistajalta.
2. Karsi pienet alaokset ja katko oksia samannomaisiksi. Lado oksat järjestyksessä tasamittaisiksi. Laita lyhyemmät oksat oksakimpun reunoille.
3. Tee notkeasta koivunoksasta noin vihdan ympärysmittainen kokoinen rengas, mieluummin pienempi kuin isompi, kiertämällä oksaa itsensä ympäri niin, että muodostuu pieni ”kranssi”.
4. Pakota oksanippu, eli vihdan kädensija, renkaasta läpi.

Ohjaajalle:

- Jos kiinnitys-vitsas on hankala, voitte käyttää sitomiseen myös esimerkiksi pyörän sisäkumista leikattua lenkkiä tai pellavanarua. Rautalankaa ei suositella, sillä se kuumenee löylyissä.

Muuta:

- <http://www.sauna.fi/saunatietoa/saunavihta/vihdantekoa-mestarin-ottein/>

Kuva: Pixmac

Tuohihelmet

Tuohesta on moneksi. Siitä voi tehdä ropposia, pannunalusia, pesupalloja ja koruja. Helmien tekniikka on yksinkertainen ja niiden valmistaminen onnistuu vaikka metsässä, jos vain mukana on sakset ja liimaa.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—————											
					—						

————— Milloin mahdollista?

— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- saksien käyttö, sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ **€€** €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Koivun tuohta
- PVA-liimaa (esim. Erikeeper)
- Sakset, tikku tai sukkapuikko

Työohje:

1. Ota tuohta juuri kaadetusta puusta. Elävästä puusta ei saa ottaa tuohta.
2. Leikkaa tuohesta noin 2cm korkea ja vähintään 10 cm leveä, kolmionmuotoinen suikale. Huomioi leikatessa tuohen luonnollinen kiertymissuunta, koska vastapäivään kiertäminen on aina hankalampaa.
3. Levitä liimaa suikaleelle niin, että helmen ensimmäiseen, sisimpään kerrokseen, ei tule liimaa.
4. Kieritä tuohi tiukasti neulepuikon tai tikun ympärille. Ota pian pois, ettei kierroksien välistä puristautuva liima kiinnity puikkoon.
5. Purista ja pidä kiinni helmestä noin viisi minuuttia tai sen aikaa, että liima alkaa pitää ja kierrokset eivät enää purkaudu.

Ohjaajalle:

- Erikokoisia helmiä saat pidentämällä, kaventamalla tai paksuntamalla suikaletta. Myös tuohen paksuuteen kannattaa kiinnittää huomiota; yli millin paksu tuohi on jo liian jäykkää kiertymään helmeksi. Ohuesta tuohesta voi tehdä erityisen pitkän suikaleen, näin pintakuviosta tulee kauniin kierteinen.
- Tuohi käpristyy rullalle kun sen laittaa kiehuvaan veteen. Jos paksu tuohi temppuilee, sen voi ”esitaivuttaa” kastamalla kiehuvaan veteen.